

RISØR KOMMUNE

KOMPETANSEPLAN BARNEHAGER

2016 -2019

VEDTATT AV RISØR BYSTYRE 29.9.2016 POLITISK SAK 158/16 ARKIVSAK 2014/374-12

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

Innhold

1) Vedtak.....	3
2) Sammendrag og anbefaling	4
2.1 Læringsmiljø i barnehagen	4
3) Innledning	5
3.1 Formål og hensikt med planen.....	5
3.1.1 Barnehageeiers ansvar	5
3.1.2 Kommunens ansvar.....	5
3.1.3 Barnehagens lærings- og dannelsesarena	5
3.2 Planprosessen.....	6
4) Nasjonale og regionale føringer	7
4.1 Nasjonale føringer	7
4.2 Lokale planer	7
5) Målsettinger med kompetanse i Risørbarnehagene	8
5.1 Hovedmål.....	8
5.1.1 Pedagogisk ledelse.....	8
5.1.2 Relasjonskompetanse	9
5.1.3 Språk	9
5.1.4 Realfag	10
6) Delmål og tiltaksplan.....	11
6.1.1 Pedagogisk ledelse – barnehagen som lærende organisasjon	11
6.1.2 Relasjonskompetanse – læringsmiljøet i barnehagen.....	11
6.1.3 Språk – et godt språkmiljø for alle barn.....	11
6.1.4 Realfag – med fokus på lekens betydning for læring	11
6.2 Foreløpig tiltaksplan kompetanseutvikling	12
6.3 Nasjonal strategi og tilbud 2016/2017.....	14
7) Økonomi.....	16

1) Vedtak

Kompetanseplan for barnehager 2016-2019 vedtas.

2) Sammendrag og anbefaling

2.1 LÆRINGSMILJØ I BARNEHAGEN

Barnehagen er retningsgivende for den brede kompetansen barnet skal videreutvikle senere i livet. Danning er en livslang prosess som handler om å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåte. Prosessen er kontinuerlig og går gjennom hele opplæringsløpet fra barnehage til skole og skjer i møte mellom mennesker.

Læringsmiljøsenderet ved Universitetet i Stavanger har i sin rapport «På leit etter læringsmiljøet i barnehagen», utarbeidet en definisjon for læringsmiljøet i barnehagen:

«Læringsmiljøet i barnehagene består av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen som har betydning for barns utvikling, lek og læring, helse og trivsel»

Ut fra denne definisjonen ser man at det ikke er utvikling, lek og læring, helse og trivsel i seg selv som utgjør læringsmiljøet. Læringsmiljøet består av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene rundt barnet. God utvikling, lek og læring, helse og trivsel hos barna kommer som et resultat av et godt læringsmiljø i barnehagen.

Hovedmålsetning for å skape et godt læringsmiljø i Risørbarnehagene vil være:

Et godt læringsmiljø i barnehagen skal kjennetegnes av god organisering, forutsigbarhet, gode leke- og læringssituasjoner og engasjement hos de voksne.

Risør kommune skal jobbe systematisk for å gi alle barnehagebarn et så godt læringsmiljø som mulig.

3) Innledning

“Som pedagogisk samfunnsinstitusjon må barnehagen være i endring og utvikling. Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse.”

Kunnskapsdepartementet 2006

3.1 FORMÅL OG HENSIKT MED PLANEN

3.1.1 Barnehageeiers ansvar

Det er barnehageeier som er ansvarlig for å sikre at personalet har den nødvendige kompetansen for å ivareta kvalitetskrav slik det er uttrykt i Lov om barnehager og dens forskrift, Rammeplan for barnehager.

3.1.2 Kommunens ansvar

Som barnehageeier har kommunen ansvar for egne barnehager. Kommunen kan også initiere tiltak rettet mot alle barnehager i Risør. Risør kommune har tradisjon på å tilby samme opplæring til ansatte i private barnehager som i de kommunale. Denne kompetanseplanen omfatter alle barnehagene, uavhengig av hvem som er eier. Eventuelle andre kompetansetiltak den enkelte barnehage mener er nødvendig kan komme i tillegg.

3.1.3 Barnehagens lærings- og danningsarena

Barnehagens arbeid og foresattes påvirkning med barnet er retningsgivende for den brede kompetansen barnet skal videreutvikle senere i livet. Danning er en livslang prosess som handler om å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåte. Prosessen er kontinuerlig og går gjennom hele opplæringsløpet fra barnehage til skole og skjer i møte mellom mennesker.

For å lage et godt læringsmiljø og en god danningsarena må ansatte ha kompetanse på:

- helhetlig læringssyn
- relasjonsbygging
- å skape et inkluderende miljø for alle (forebygge mobbing, tidlig innsats)
- å skape et godt kommunikasjons- og språkmiljø

I tillegg er sosial kompetanse, språklig kompetanse og syv fagområder viktige deler av barnehagens læringsmiljø.

3.2 PLANPROSESSEN

Kompetanseplanen er utarbeidet etter innspill fra styrere i kommunale og private barnehager i Risør. Arbeidsgruppen er styremøtet hvor alle styrere møter sammen med enhetsleder for barnehager. Alle plasstillitsvalgte, har i møte med enhetsleder, fått presentert den foreløpige planen og vil involveres dypere under utarbeidelse av endelig plan. Arbeidsgruppen har hatt 2 møter.

Kompetanseplanen skal rulleres hvert år og flere satsingsområder involveres i planen, ettersom det fremkommer nye krav og satsingsområder nasjonalt. Dersom planen ikke endrer fokus vil hver enkelt barnehage rullere sine fagplaner årlig i tråd med de strategiene som kommunen legger i forhold til tildelinger og fokus, som f. eks realfagskommune.

Assistenten og fagarbeidere utgjør mer enn 50 % av de ansatte i barnehagene. Disse utfører et viktig pedagogisk arbeid med barna.

Vi har derfor valgt å kalle alle i denne gruppen for pedagogiske medarbeidere.

4) Nasjonale og regionale føringer

4.1 NASJONALE FØRINGER

Barnehagenes styringsverktøy som er førende for planen er:

- ❖ Barnehageloven §§ 1- 2, barnehagens formål og innhold
- ❖ Rammeplan for barnehager
- ❖ Kompetanse for fremtidens barnehage. Strategi for kompetanse og rekruttering 2014 – 2020 (Kunnskapsdepartementet)
- ❖ Kompetanse for fremtidens barnehage har følgende mål:
 - øke antall barnehagelærere i barnehagen
 - øke antall barne – og ungdomsarbeidere i barnehagen
 - rekruttere og beholde barnehagelærere og andre ansatte med relevant kompetanse for arbeid i barnehagen
 - bidra til økt kompetanseutvikling for alle ansatte som jobber i barnehagen
 - øke statusen for arbeid i barnehagen

4.2 LOKALE PLANER

Lokale planer som har relevans for planen:

- ❖ Kommuneplan 2015-2020
- ❖ Handlingsprogram for Risør kommune 2016 – 2020
- ❖ Barnehagenes lokale planer

5) Målsettinger med kompetanse i Risørbarnehagene

Ved utvelgelse av lokale satsingsområder har vi sett på hvordan Risør kommunes satsing i kommuneplan og oppvekstplan harmonerer med de nasjonale føringene. Kommuneplanen har følgende beskrivelse i kapittel 7: «*Kunnskap skal gi innbyggerne bedre helse og redusere levekårsutfordringer. Vi skal ha gode barnehager, skoler og oppvekstsvilkår som fremmer alles muligheter.*»

Risørbarnehagene skal jobbe systematisk for å gi alle barnehagebarn et så godt læringsmiljø som mulig.

Kompetansestrategien per 2016 for Risørbarnehagene omfatter fire tematiske satsingsområder som er forankret i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Disse er:

- ❖ pedagogisk ledelse - barnehagen som lærende organisasjon
- ❖ relasjonskompetanse – læringsmiljøet i barnehagen
- ❖ språk - et godt språkmiljø for alle barn
- ❖ realfag - med fokus på lekens betydning for læring

5.1 HOVEDMÅL

5.1.1 Pedagogisk ledelse

«Barnehagen skal ha en pedagogisk ledelse. Styrer og pedagogisk leder har et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold. De er også ansvarlige for å veilede det øvrige personalet slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver» (Rammeplanen, 2006:16)

Styrere i barnehager har personalansvar, administrativt ansvar og faglig pedagogisk ansvar for barnehagen som helhet. Pedagogiske ledere har faglig ansvar for det arbeidsområdet som er bestemt ut fra barnehagens organisering.

Pedagogisk ledelse er en av de viktigste forutsetningene for å heve kompetansen til alle ansatte i barnehagen. Å ha en felles forståelse for hva en ønsker at barnehagen skal styre mot er viktig for å nå målene en setter.

For å være en god leder og medarbeider trenger man å ha kompetanse på:

- ❖ Risør kommunes verdidokument, reglementer, rutiner
- ❖ forventninger og krav vedørende sin rolle som profesjonell pedagog
- ❖ å lede pedagogiske lærings – og refleksjonsprosesser
- ❖ å vise tydelig lederskap

Mål:

- **Styrere i Risør skal være engasjerte, tydelige og ha god kunnskap om barnehagens helhetlige oppgave og samfunnsmandat**
- **Pedagogiske ledere i Risørbarnehagene skal være engasjerte, tydelige og til enhver tid faglig kompetente i henhold til nasjonale og lokale føringer**
-

5.1.2 Relasjonskompetanse

«De voksnes evne til å etablere en sosial relasjon til hvert enkelt barn er den delen av lærerens kompetanse som betyr aller mest for barns læring»

(Læringsmiljøsenderet, UIS)

Hvordan de voksne kommuniserer og tilnærmer seg barna i barnegruppen, har stor betydning for hvor godt læringsmiljøet i barnehagen blir.

Barnehagene i Risør trenger voksne som er kompetente nok til å støtte opp om barnets utvikling, og har evne til å reflektere over egen atferd og handlingsmønster i sin relasjon til hvert enkelt barn. Overføring av kunnskap til god praksis, har innvirkning på barnets sosiale, emosjonelle og kognitive utvikling.

Relasjonen mellom leder og medarbeidere er også avgjørende for hvor produktiv medarbeideren er. Relasjonsledelse forutsetter at lederen har relasjonskompetanse.

Mål:

- **Pedagoger og pedagogiske medarbeidere skal være kompetente voksne, som har evne til å reflektere over egen atferd og handlingsmønster i sin relasjon til hvert enkelt barn og andre voksne.**

5.1.3 Språk

Å støtte barnas tilegnelse av språk er en av barnehagens kjerneoppgaver.

Kommunikasjons- og språkkompetanse er viktig både for barnas liv «her og nå» og for barnas muligheter senere i livet. Barn lærer språk i meningsfulle sammenhenger, og gjennom konkrete erfaringer i hverdagen.

Leken skal ha en framtreddende plass i barns liv i barnehagen. Leken har egenverdi og er en viktig side ved barnekulturen. Leken er et allment menneskelig fenomen der barn har høy kompetanse og engasjement. Den er en grunnleggende livs- og læringsform som barn kan uttrykke seg gjennom.

Leken har mange uttrykksformer og kan føre til forståelse og vennskap på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet. I et lekens fellesskap legges grunnlag for barns vennskap med hverandre. Å få delta i lek og få venner er grunnlaget for barns trivsel og meningsskaping i barnehagen. I samhandling med hverandre og de voksne legges grunnlaget for læring og sosial kompetanse, kan makt og utestenging i leken kan hindre vennskap og gode relasjoner.

Barn lærer og utvikler en sammensatt kompetanse gjennom leken. Ved å late som, går barn inn i sin egen forestillingsverden, tar andres perspektiv og gir form til tanker og følelser. Gjennom utforskning og **samtale** om verden og fenomener skaffer de seg kunnskap og innsikt på mange områder. Lek med den fysiske verden både ute og inne innebærer utforskning og bearbeiding av inntrykk gjennom aktiv kommunikasjon mellom barn og voksen.

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold, ifølge Udyrs språkveileder. Barn lærer språk best gjennom språklig aktivitet. En dag i barnehagen består av mange ulike hverdags situasjoner hvor barna aktivt kan bruke språket. Et godt språkstimulerende miljø er preget av et personale som bruker språket i samspill med barna gjennom hele dagen. Det viktigste arbeidet med språkstimulering skjer gjennom hverdagsaktiviteter, som samtale rundt matbordet, kommunikasjon ved lek og ved av- og påkledning i garderoben. Gode

samtaler mellom en voksen og enkeltbarnet, eller med få barn i en gruppe, har vist seg å være fruktbare språklærings situasjoner.

Mål:

- **Risørbarnehagene skal ha et personale som er kompetente tilretteleggere for et rikt og variert språkmiljø i barnehagen**
- **Risørbarnehagene skal ha personale med høy kompetanse på lek, lekens muligheter og voksnes rolle i leken.**

5.1.4 Realfag

Alle barn er naturlig nysgjerrige og interessert i naturen rundt seg. De grubler over hvordan ting henger sammen og søker svar. Denne nysgjerrigheten og lærelysten må vi ta vare på. Det er kjernen i Regjeringens nye realfagsstrategi. Fra de begynner i barnehagen til de går ut av videregående skole skal neste generasjon barn og unge være tett på realfag.

(Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen 2015)

Forskning understreker at arbeid med realfag i barnehagen kan ha betydning for barns kognitive og språklige utvikling, og ha positiv effekt på senere prestasjoner i skolen.

En rapport («Kunnskapsgrunnlag - realfag i barnehagen», Rambøll 19.des. 2014) konkluderer med at rammeplanens fagområde, natur, miljø og teknikk og antall, rom og form, gir stort rom for tolkning for ansatte og at det er et behov for presiseringer av personalets oppgaver og ansvar i det faglige arbeidet. Det er også store variasjoner i hvor systematisk og på hvilke måter barnehagene arbeider med det realfaglige.

Arbeidet med realfag for barnet i barnehagen har en verdi for barnet her og nå og legger grunnlaget for videre opplæring og deltakelse i samfunnet. Barnet skal gå ut av barnehagen med evne til å kommunisere, samhandle og delta, og de skal ha med seg lærelyst, skaperglede og **utforskertrang** over i skolen. Skolen må bygge på de erfaringene og den kunnskapen barna har med seg.

I punkt fire i Regjeringens realfagsstrategi står det blant annet at barnehagelæreres kompetanse i realfag skal forbedres.

Mål:

- **Alle Risørbarnehagen skal ha en fagplan i realfag**
- **Barnehagelærere skal bedre praksis gjennom økt kompetanse ved gjennomgang av ny rammeplan og ved ny kompetanse i realfag**
- **Pedagogiske medarbeidere skal bedre praksis gjennom økt kompetanse i realfag**

6) Delmål og tiltaksplan

6.1.1 Pedagogisk ledelse – barnehagen som lærende organisasjon

Delmål:

- Rekruttere og beholde flere barnehagelærere og ansatte med relevant kompetanse for arbeid i barnehage
- Øke andelen pedagoger slik at vi oppnår 50 % pedagogdekning i alle barnehager
- Øke andelen fagarbeidere slik at vi oppnår 50 % ansatte med fagbrev
- Høyt faglig fokus for ansatte
- Øke andelen pedagoger som tar etter – og videreutdanning
- Øke andelen pedagogiske medarbeidere som tar kurs og videreutdanning

6.1.2 Relasjonskompetanse – læringsmiljøet i barnehagen

Delmål:

- De voksne skal møte barna med varme, anerkjennelse og oppmuntring
- Barnehagen skal ha et miljø som styrker barnas selvfølelse
- Ansatte skal ha kunnskap om utvikling av relasjoner mellom barn- barn og voksen – barn
- Ansatte skal ha kunnskap om tilknytningsteorier
- Ansatte skal ha kunnskap om trygghets sirkelen
- Bedre overgangen mellom barnehage og skole

6.1.3 Språk – et godt språkmiljø for alle barn

Delmål:

- Ansatte skal ha kompetanse om barns språkutvikling
- Ansatte skal ha kunnskap om hvordan de kan bidra til et godt språkmiljø
- Alle pedagoger skal ha kunnskap om verktøy til dokumentasjon og vurdering av språkmiljøet og av barnas språklige kompetanse

6.1.4 Realfag – med fokus på lekens betydning for læring

Delmål:

- Alle barn skal få kjennskap til ulike begreper og aktiviteter med realfaglig innhold
- Utvikle og øke faglig didaktisk kompetanse blant personalet i realfagene
- Arbeide i nettverk

6.2 FORELØPIG TILTAKSPLAN KOMPETANSEUTVIKLING

Pedagogisk ledelse:

Dato	Kurs/forum	Tema	Målgruppe	Arrangør	Sted
2016/2017 og 2017/2018	Ekstern veiledning Kurs Intern refleksjon	Ledelse av avdeling Pedagogisk Ledelse	Pedagogiske ledere Barnehage- lærere	Barne- hagene Astrid Manger	
2017/2018	Bruk av regionale/ nasjonale tilbud	Etter – og videreutdan- ning	Alle ansatte	Universitet og høyskoler	
2016 -2017	Erfarings- innhenting FLIK	Lærings- miljø og Pedagogisk analyse	Alle ansatte	Kristian- sand kommune	Besøk i Kristian- sand

Relasjonskompetanse:

Dato	Kurs/forum	Tema	Målgruppe	Arrangør	Sted
Februar 2017	Felles personal- møte kommunale barnehager	Barnehage hjem samarbeid Overgang barnehage- skole	Alle ansatte	Enhetsleder og styrere	Kommune- huset
2016 - 2018		Relasjoner	Alle ansatte		
2016 - 2018	Intern refleksjon	Reggio Emilia	Alle ansatte		
2016- 2018	Interne kurs	Steg for steg, barns sosiale kompetanse	Alle ansatte		

Språk:

Dato	Kurs/forum	Tema	Målgruppe	Arrangør	Sted
Høsten 2016	Gjennomføre Udir`s Refleksjons verktøy for barnehagen	Språk og språkmiljø	Alle ansatte i Risørbarnehagene	Egen barnehage	I egen barnehage
2016 – 2019	Opplæring i systematisk språkarbeid Språkløyper	Språk og språkmiljø samt flerspråklig het Normal språktilegnelse hos barn	Alle ansatte i Risørbarnehagene	UIS Lese- og skrive-senteret	Nettbasert I egen barnehage

Realfag:

Dato	Kurs/forum	Tema	Målgruppe	Arrangør	Sted
Høsten 2016	2 dagers kurs med Nasjonalt matematikk senter	Matematikk i barnehagen	Pedagoger	Nettverk øst	23. september 17. november
Vinter 2017	2 dagers kurs med Nasjonalt matematikk senter	Matematikk i barnehagen	Pedagogiske medarbeidere	Nettverk Øst	Foreløpig ukjent
2016-2018	Kurs med forsker fabrikken	Antall, rom og form Natur, miljø og teknikk	Barnehagelærere og pedagogiske medarbeidere	Egen barnehage	
2016-2018	Kurs med Viten-senteret i Arendal	Antall, rom og form Natur, miljø og teknikk	Barnehagelærere og pedagogiske medarbeidere	Egen barnehage	

6.3 NASJONAL STRATEGI OG TILBUD 2016/2017

Etter flere år med utbygging av barnehageplasser satser styrende myndigheter på kvalitet og kompetanse i barnehagen. Kvaliteten på barnehagene nasjonalt er varierende. Det er en rettighet for barn at de skal få muligheten til å lykkes og mestre livet. Forskning viser at barns grunnlag for å lykkes senere i livet, skjer tidlig og lenge før barnet begynner på skolen. De ansatte i barnehager er med på å bygge barnas grunnmur sammen med de foresatte. Nasjonale satsinger er et viktig bidrag for kommunene til å oppnå en samlet kompetanseheving i kommunale og private barnehager.

Ufaglærte assistenter:

- Bli barne- og ungdomsarbeider:
Barnehageeier kan søke Fylkesmannen om midler til å utdanne pedagogiske medarbeidere
- som ønsker å bli barne- og ungdomsarbeidere.

- Bli barnehagelærer:
Studiet «Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning» (ABLU) tilbys blant annet ved Universitetet i Agder. 180 studiepoeng over 4 år.

Barne – og ungdomsarbeider:

- Ta yrkesrettet fagskoleutdanning:
Fagskoleutdanning i oppvekstfag med fordypning i barn med særskilte behov
60 studiepoeng over 2 år.

- Bli barnehagelærer:
Studiet «Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning» (ABLU) tilbys blant annet ved Universitetet i Agder. 180 studiepoeng over 4 år.

Barnehagelærer:

- Bli pedagogisk leder:
Ta «Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk»
60 studiepoeng over 2 år

- Ta videreutdanning:
Studietilbud i:
Læringsmiljø og pedagogisk ledelse
Språklæring og språkutvikling
Naturfag og matematikk
Alle kursene gir 30 studiepoeng og er over 1 år.

Styrer og assisterende styrer:

- Ta lederutdanning:
30 studiepoeng på masternivå over 1,5 år
Neste opptak er våren 2017

7) Økonomi

Barnehagene i Risør må søke kompetansemidler hos Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder. Det utlyses årlige midler.

Barnehagene må bruke egne midler til kompetansehevingen. Dette bør gjenspeiles i budsjett 2017 og budsjett 2018 for de kommunale barnehagene.